

УДК 338.242

І.Б. Галюк

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, Івано-Франківськ

ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА ЯК ОСНОВА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Економічна безпека держави – це певна теоретична конструкція, використання якої на практиці забезпечує захищеність національних інтересів шляхом активізації механізмів реалізації та захисту розвитку вітчизняної економіки і стабілізації соціально-політичної ситуації в державі.

В контексті економічної безпеки особливої уваги заслуговує енергетична складова, яка створює сприятливі передумови або вагомі перешкоди для розвитку економічної системи держави. Тому питання забезпечення енергетичної безпеки розглядається багатьма країнами як одне із основних завдань.

Для України на сьогоднішній день питання енергетичної безпеки набрало особливого значення з огляду на високий рівень енергозалежності держави (60,7%), енергомісткості виробництва, енергоємності ВВП (0,89 кг у.п./\$ США) тощо [1]. Ці фактори обмежують можливості економічного розвитку, тому основними завданнями є приведення названих показників до середньосвітового рівня. Перші кроки в цьому напрямі вже зроблені.

Ухвалена КМУ «Енергетична стратегія України на період до 2030 року» містить основні напрямки вирішення проблеми енергозабезпечення та енерго-

збереження, що дозволить підвищити рівень енергоефективності української економіки. Однак, певні моменти не дозволяють ще забезпечити реалізацію Стратегії у повному обсязі: окреслені в Стратегії цілі визначені недостатньо чітко; недостатньо обґрунтованою є узгодженість Енергетичної стратегії із стратегією соціально-економічного розвитку держави; заходи по забезпеченню енергетичної безпеки держави із врахування конкретного змісту очікуваних зовнішніх та внутрішніх загроз не представлені в достатньому обсязі; доопрацювання потребують економічні, інвестиційні, цінові та податкові механізми забезпечення практичної реалізації стратегії.

Слід зауважити, що в Енергетичній стратегії представлено прогнозне споживання енергоресурсів, однак даний прогноз є прогнозом потреби, а не прогнозом платоспроможного попиту. Тарифна політика щодо енергоносіїв потребує змін. З одного боку, доведення тарифів до світового рівня неможливе через неспроможність населення та промисловості погасити рахунки в такому розмірі. З іншої сторони, система списання боргів та надання дотацій на розрахунки з постачальниками енергоресурсів не забезпечують повноцінних процесів ринкових відносин, які в класичному варіанті повинні регулювати

рівень попиту та пропозиції на енергоносії.

Вирішення потребує питання створення передумов для формування платоспроможного попиту на основі політики енергозбереження та ефективної тарифної політики.

Задекларовані Стратегією цілі передбачають створення «умов для інтенсивного розвитку економіки і підвищення рівня життя населення країни». Однак, відсутність інструментів оптимізації роботи паливно-енергетичного комплексу країни викликає сумнів щодо реальності досягнення цих цілей.

За прогнозними показниками динаміки ВВП базовий сценарій передбачає у 2030 році збільшення обсягу виробництва ВВП майже в 3 рази, а споживання первинних енергоресурсів – на 51%. При цьому рівень енергоемності ВВП планується забезпечити на рівні 0,41 кг у.п/\$ США, тобто у близько 2,2 рази меншим за сьогоднішній рівень [1]. Таким чином, очікуване зменшення енергоемності ВВП становить 42%.

Досягнення цих результатів можливе лише при докорінній зміні структури промислового виробництва, значному скороченні частки енергоємних виробництв та модернізації ПЕК.

Український ринок на сьогоднішній день не готовий самотужки вирішувати питання енергозбереження та енергоефективності, використовуючи як керівництво Енергетичну стратегію. Необхідним є забезпечення на державному рівні механізму управління, контролю та регулювання процесів. Окремі напрямки формування такого механізму вже розроблені вітчизняними науковцями.

Для оновлення матеріальної бази промисловості України необхідно, за оцінками експертів, 353,9 млрд.грн. Потреба інвестиційних ресурсів паливно-енергетичного комплексу складає 1045 млрд.грн. в розрахунку на період 2006 – 2030 р.р. [2]. Комерційні структури не готові виступати інвесторами структурних змін, власні можливості підприємств є вкрай обмежені, державна підтримка починань поки що зведена до мінімуму. Відповідно, вкрай важливим є

забезпечення інвестиційної привабливості підприємств та проектів у промисловості та ПЕК.

Таким чином, прогнозні параметри соціально-економічного розвитку базуються на вкрай хиткій основі подолання паливно-енергетичних обмежень економічного розвитку.

Цікавим до розгляду є зарубіжний досвід вирішення подібних питань. В розвинених країнах світу ресурсо- та енергозбереження є одним з найважливіших напрямків підвищення ефективності економіки, який забезпечує економічну та політичну незалежність країни. При цьому забезпечується комплексне поєднання ринкових механізмів господарювання, як однієї із складових загальної системи, і державна політика стимулювання впровадження нових технологій, як другої складової [3].

Вивчення зарубіжного досвіду дозволяє констатувати, що позитивні результати в процесі вирішення питань енергозбереження та енергоефективності економіки держави досягаються в ході реалізації довготривалої ціленаправленої ресурсозберігаючої державної політики, яка забезпечує дію механізмів економічного, правового та організаційного характеру по стимулюванню широкомасштабної роботи у цьому напрямку.

На сьогоднішній день в Україні увага уряду особливо гостро акцентується на питаннях енергетичної безпеки. Тому подальша робота науковців та фахівців повинна спрямовуватись на пошук оптимальних шляхів реалізації визначених попередньо планів.

Список літератури

1. *Енергетична стратегія України на період до 2030 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу: <http://search.ligazakon.ua/>.*
2. *Постанова ВРУ "Про підсумки парламентських слухань "Енергетична стратегія України на період до 2030 року" від 24.05.2001. - № 2455-III.*
3. *Экономическая безопасность России: Общий курс: учебник // Под ред. В.К. Сенчагова. – 2-е изд. – М.: Дело, 2005. – 896 с.*